

**POVJERENSTVO
ZA
FISKALNU POLITIKU**

RASHODI REPUBLIKE HRVATSKE ZA OBRANU

Zagreb, ožujak 2026.

SAŽETAK

Prisutne geopolitičke okolnosti, ponajprije obilježene napadom Rusije na Ukrajinu i nepredvidljivom politikom SAD-a pod vodstvom predsjednika Trumpa, ponovno su u fokus stavile pitanje vojnih rashoda, odnosno obrambenih sposobnosti Europske unije i razine rashoda za obranu država članica. Obrambena sposobnost, uz ostale čimbenike, rezultat je ulaganja u obranu u prethodnim razdobljima, dok njezino unaprijeđenje ovisi o sadašnjoj i budućoj razini izdvajanja. U tom se kontekstu najčešće spominje dogovorena razina izdvajanja unutar NATO-a od najmanje 2,0 % BDP-a, koju većina članica nije dosegla sve do 2025. godine, kao i novi dogovor prema kojemu bi proširena izdvajanja za obranu trebala dosegnuti najmanje 5,0 % BDP-a do 2035. godine (NATO, 27. lipnja 2025., News - NATO concludes historic Summit in The Hague). Povećanje obrambenih rashoda ima značajan utjecaj na ukupna gospodarska i fiskalna kretanja. Stoga je na razini Europske unije prihvaćen Plan europske obrambene spremnosti do 2030. godine, kojim su predviđeni novi izvori financiranja povećanih obrambenih rashoda. To se prije svega odnosi na kreditni program SAFE (Security Action for Europe) te na mogućnost aktiviranja nacionalne klauzule o odstupanju od fiskalnih pravila iz Pakta o stabilnosti i rastu.

Hrvatska, promatrajući zabilježene trendove i razinu obrambenih rashoda, ne odstupa značajnije od većine članica Europske unije i NATO-a. Prema dostupnim procjenama i NATO-voj klasifikaciji vojnih rashoda, Hrvatska je u 2025. godini trebala ispuniti obvezu izdvajanja od najmanje 2,0 % BDP-a. Izraženiji rast obrambenih rashoda u Hrvatskoj započeo je 2021. godine, ponajprije zbog nabave borbenih zrakoplova te povećanih izdvajanja za vojno i civilno osoblje.

U nadolazećem razdoblju očekuje se nastavak rasta obrambenih rashoda, pri čemu se planira korištenje programa SAFE za modernizaciju Hrvatske vojske u iznosu od oko dvije milijarde eura (MORH, 4. prosinca 2025., Vijesti - Hrvatska ulaže više od dvije milijarde eura u modernu vojnu opremu za Oružane snage Republike Hrvatske), kao i korištenje značajnih sredstava iz fondova Europske unije za financiranje projekata dvojne (vojno-civilne) namjene. Hrvatska je pri tome među šesnaest država članica Europske unije koje su aktivirale nacionalnu klauzulu o odstupanju od fiskalnih pravila iz Pakta o stabilnosti i rastu, čime se otvara prostor za snažnije povećanje obrambenih rashoda do 2028. godine, ali i duže u zavisnosti od u tom roku potpisanih ugovora.

SADRŽAJ

1	UVOD	3
2	SJEVERNOATLANSKI SAVEZ (NATO).....	4
3	RASHODI HRVATSKE ZA OBRANU.....	9
3.1	RASHODI HRVATSKE ZA OBRANU PREMA NATO METODOLOGIJI	9
3.2	RASHODI HRVATSKE ZA OBRANU PREMA EUROSTAT METODOLOGIJI	12
3.3	RASHODI HRVATSKE ZA OBRANU PREMA NACIONALNOM IZVORU PODATAKA.....	15
4	FISKALNI I GOSPODARSKI EFEKTI RASHODA ZA OBRANU.....	19
5	ZAKLJUČNA RAZMATRANJA	21
6	IZVORI.....	22
	POPIS KRATICA	23

1 UVOD

Pitanje kretanja i razine rashoda za obranu u državama članicama Europske unije (u daljnjem tekstu: EU) ponovno je došlo u središte pozornosti uslijed geopolitičkih okolnosti obilježenih napadom Rusije na Ukrajinu, ali i promjenjivim stavovima novog predsjednika SAD-a o razini američkog angažmana u europskim sigurnosnim pitanjima. EU se proteklih godina u obrambenom smislu snažno oslanjala na NATO i prisutnost američkih snaga, no aktualna zbivanja naglasila su potrebu za jačanjem vlastitih vojnih kapaciteta.

U tom je kontekstu Europska komisija u ožujku prošle godine predstavila inicijativu ReArm Europe, odnosno dokument Readiness 2030 (Plan europske obrambene spremnosti do 2030.), kojim su definirana tri ključna područja djelovanja: uklanjanje nedostataka u obrambenim kapacitetima i jačanje europske obrambene industrije; izgradnja povezanijeg zajedničkog tržišta obrane te ubrzanje obrambene transformacije kroz inovacije, uključujući umjetnu inteligenciju i kvantne tehnologije; te povećanje pripravnosti Unije za najnepovoljnije scenarije unaprjeđenjem vojne mobilnosti, stvaranjem strateških zaliha i jačanjem operativne suradnje među državama članicama.

Planom je predviđena mobilizacija dodatnih 800 milijardi eura za financiranje povećanih obrambenih rashoda na razini Unije. U tu je svrhu omogućena aktivacija nacionalne klauzule o odstupanju iz Pakta o stabilnosti i rastu, kojom se dopušta korekcija utvrđene putanje neto nacionalno financiranih primarnih rashoda zbog povećanja rashoda za obranu u odnosu na 2021. godinu (do 1,5 % BDP-a godišnje), bez pokretanja korektivnih postupaka protiv država članica. Time je otvoren fiskalni prostor od gotovo 650 milijardi eura, a do početka prosinca prošle godine šesnaest država članica aktiviralo je navedenu klauzulu.

Uz to je uspostavljen kreditni instrument SAFE (Strategic Armament Financing Envelope – Sigurnosne mjere za Europu) u vrijednosti od 150 milijardi eura, namijenjen financiranju ulaganja u ključna obrambena područja. Sredstva za ovaj fond se prikupljaju na tržištima kapitala te plasiraju zainteresiranim članicama. Službeni zahtjevi za korištenje zajmova trebali su biti podneseni do 30. studenoga prošle godine, zajedno s nacionalnim planovima ulaganja u obrambenu industriju, uključujući popise zajedničkih projekata, dok su nabava i povlačenje sredstava mogući do 31. prosinca 2030. godine (Ministarstvo financija, NPPRH za 2026., studeni 2025.). Pored toga predviđena je i snažnija uloga Europske investicijske banke u financiranju obrambenih projekata.

Plan Readiness 2030 uključuje i niz administrativnih prilagodbi radi poticanja ulaganja u obranu, poput ubrzavanja izdavanja dozvola, smanjenja administrativnih zahtjeva za korištenje sredstava Europskog obrambenog fonda (EDF), poticanja zajedničke nabave te pojednostavnjenja primjene postojećih pravila EU-a, uključujući propise o tržišnom natjecanju i zaštiti okoliša.

Navedene mjere odnose se i na Hrvatsku kao državu članicu EU-a. Hrvatska je podnijela zahtjev za aktivaciju nacionalne klauzule o odstupanju, koji je Vijeće EU odobrilo preporukom od 8. srpnja 2025. godine. Time je otvoren dodatni fiskalni prostor za znatnije povećanje obrambenih rashoda tijekom prošle i naredne tri godine. Ipak, prema objavljenim fiskalnim projekcijama za ovu godinu, udio obrambenih rashoda u BDP-u zadržat će se na razini prošle godine, odnosno na 1,5 % BDP-a prema COFOG klasifikaciji (Ministarstvo financija, NPPRH za 2026., studeni 2025.).

2 SJEVERNOATLANSKI SAVEZ (NATO)

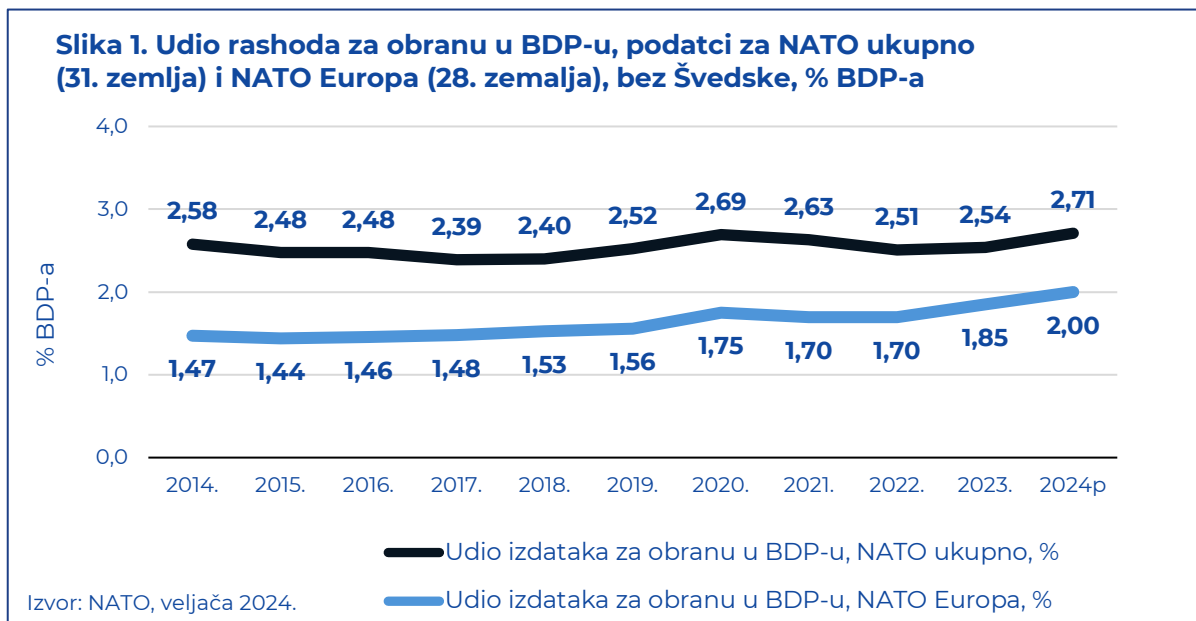
Sjevernoatlanski savez (u daljnjem tekstu NATO) je osnovan 1949. godine potpisivanjem Sjevernoatlantskog ugovora s ciljem osiguravanja slobode i sigurnosti svojih članica političkim i vojnim sredstvima. Savez danas okuplja 32 države, od kojih je 29 iz Europe, dok su izvan europskog prostora samo Sjedinjene Američke Države, Kanada i Turska. Hrvatska je članicom postala 1. travnja 2009. godine, kao 28. država pristupnica, zajedno s Albanijom, dok je najnovija članica Saveza Švedska, koja je pristupila 2024. godine.

Među članicama se nalazi i Island, koji nema vlastite oružane snage, pa se njegova uloga u Savezu primarno očituje kroz sudjelovanje u sporazumima i aktivnostima NATO-a, uključujući operativne aktivnosti u bazi u Keflavíku.

Članstvo u NATO-u, uz ostala prava i obveze, podrazumijeva i preuzimanje određenih političkih obveza u pogledu razine obrambenih rashoda. Prema dogovoru iz 2014. godine, države članice obvezale su se izdvajati najmanje 2,0 % svojega BDP-a za obranu, pri čemu je riječ o političkoj, a ne pravno obvezujućoj obvezi.

S obzirom na promijenjeno sigurnosno okruženje, obilježeno agresijom Rusije na Ukrajinu i povećanim sigurnosnim rizicima za europske države, sredinom 2025. godine postignut je novi dogovor. Njime je predviđeno postupno povećanje obrambenih rashoda na 5,0 % BDP-a do 2035. godine. Od toga bi se 3,5 % BDP-a

trebalo odnositi na temeljne vojne potrebe (uključujući dio koji se nadovezuje na prethodno utvrđeni cilj od 2,0 %), dok bi se preostalih 1,5 % izdvajalo za širi obrambeni kontekst, poput ulaganja u povezanu infrastrukturu i industrijske kapacitete dvojne namjene (dual-use projekti).

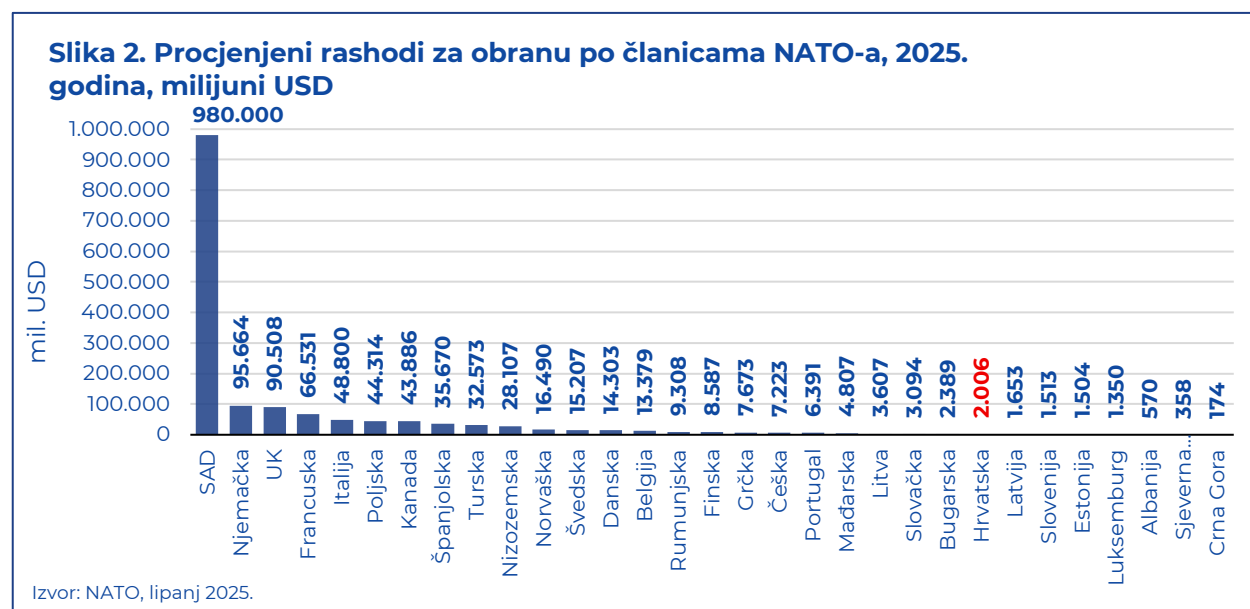

Podaci iz baze NATO pokazuju da su europske članice Saveza u razdoblju od 2014. do 2023. godine za obranu izdvajale manje od dogovorenih 2,0 % BDP-a, dok je taj prag, prema procjenama, dosegnut tek 2024. godine. Istodobno su tri neeuropske članice svojim višim izdvajanjima podizale prosjek na razini cijelog Saveza na oko 2,5 % BDP-a, odnosno na znatnih 2,7 % BDP-a u 2024. godini.

Podaci o veličini gospodarstava dodatno ilustriraju razmjere tih razlika. Ukupan BDP dvadeset i devet europskih članica NATO-a (uključujući Švedsku) u 2024. godini iznosio je približno 20,3 bilijuna eura, dok je ukupni BDP triju neeuropskih članica, ponajprije zbog veličine gospodarstva Sjedinjenih Američkih Država, dosegnoo oko 30,3 bilijuna eura. Iz toga proizlazi da su apsolutni iznosi koje su neeuropske članice izdvajale za obranu bili znatno veći od izdvajanja europskih članica.

Godina 2025. donijela je dodatne zaokrete u obrambenim politikama, dijelom zbog nastavka ruske agresije na Ukrajinu, a dijelom zbog promjena u politici SAD-a prema sudjelovanju u obrani europskih saveznika. Prema aktualnim podacima NATO-a, u 2025. godini je nastavljen snažan rast obrambenih rashoda – realno 7,6 % na razini Saveza, dok se bez SAD-a procjenjuje čak 15,9 % realnog rasta. Istodobno je broj članica koje su ispunjavale prethodni cilj izdvajanja od najmanje 2,0 % BDP-a trebao porasti s 10 u 2023. godini i 18 u 2024. na 31 članicu prema procjeni za 2025. godinu.

Prema preliminarnim podacima NATO-a, najveći udio obrambenih rashoda u BDP-u u 2025. godini ostvarila je Poljska (4,48 % BDP-a), a slijedile su je Litva, Latvija i Estonija (između 3,4 % i 4,0 % BDP-a). Riječ je o državama koje graniče s Rusijom ili njezinim saveznikom Bjelorusijom te su zbog svojega geografskog položaja izloženi sigurnosnim rizicima. U lipanjskim podacima još nisu bili dostupni podaci za Njemačku, čiji je proračun usvojen tek u rujnu, no ukupna izdvajanja na razini NATO-a u 2025. godini procijenjena su na 2,8 % BDP-a, uz nominalni godišnji rast od 9,4 %.

Rashodi za obranu po državama, prikazani u dolarima po tekućim cijenama, pokazuju da Sjedinjene Američke Države troše znatno više od svih ostalih članica NATO zajedno, iako se ta razlika postupno smanjuje. Tako su SAD u 2023. godini izdvojile dvostruko više (104,9 %) od ukupnih rashoda svih drugih članica, u 2024. taj višak smanjen je na 81,1 %, dok se prema procjenama za 2025. godinu očekivalo da će iznositi 61,2 %.

NATO koristi jedinstvenu funkcijsku klasifikaciju obrambenih rashoda, koja obuhvaća: operativne troškove, nabavu i izgradnju, istraživanje i razvoj te ostale rashode. Ova klasifikacija primjenjuje se u izvještajima članicama i omogućuje međudržavnu usporedbu, dok se razlikuje od klasifikacija Europske unije i nacionalnih proračuna ministarstava obrane.

Struktura rashoda prema ekonomskoj klasifikaciji (oprema, osoblje, infrastruktura i ostali troškovi – uključujući operacije, održavanje i dio rashoda za R&D) znatno varira među državama. Pregled najvećih gospodarstava pokazuje da su iznosi izdvajanja za osoblje, opremu i ostale troškove relativno ujednačeni, dok se za infrastrukturu izdvaja oko 2–3 % ukupnih obrambenih rashoda. Sjedinjene Američke Države, kao država s

najvećim ukupnim rashodima, odskaču po udjelu ostalih rashoda, koji prelazi 40 %; u nedostatku detaljnijih podataka može se pretpostaviti da je to posljedica visokih troškova globalnih vojnih operacija.

Uz samu razinu obrambenih rashoda, važno je istaknuti i vojnu pomoć Ukrajini, koja zbog nadomještanja isporučene vojne opreme također predstavlja značajan faktor rasta izdvajanja za obranu u posljednjih nekoliko godina.

Tablica 1. Nomenklatura rashoda za obranu prema NATO-u

Funkcijska klasifikacija rashoda	Ekonomska klasifikacija rashoda
1 Operativni troškovi	Oprema
1.1 Vojno osoblje	2.1 Glavna oprema
1.1.1 Plaće i dodaci	2.1.1 Raketni sustavi
1.1.2 Doprinosi poslodavca u mirovinske fondove	2.1.2 Rakete (konvencionalno oružje)
1.1.3 Ostalo	2.1.3 Nuklearno oružje
1.2 Civilno osoblje	2.1.4 Zrakoplovi
1.2.1 Plaće i dodaci	2.1.5 Topništvo
1.2.2 Doprinosi poslodavca u mirovinske fondove	2.1.6 Borbena vozila
1.3 Mirovine	2.1.7 Inženjerijska oprema
1.3.1 Isplate vojnim umirovljenicima	2.1.8 Oružje i mala vatrena oružja
1.3.2 Isplate civilnim umirovljenicima	2.1.9 Transportna vozila
1.4 Operacije i održavanje	2.1.10 Brodovi i lučka plovila
1.4.1 Streljivo i eksplozivi (bez nuklearnog oružja)	2.1.11 Elektronička i komunikacijska oprema
1.4.2 Naftni proizvodi	3.1 R&D Namijenjeno glavnoj opremi
1.4.3 Rezervni dijelovi	Osoblje
1.4.4 Ostala oprema i zalihe	1.1 Vojno osoblje
1.4.5 Najamnine	1.1.1 Plaće i dodaci
1.4.6 Ostale operacije i održavanje	1.1.2 Doprinosi poslodavca u mirovinske fondove
2 Nabava i izgradnja	1.1.3 Ostalo
2.1 Glavna oprema	1.2 Civilno osoblje
2.1.1 Raketni sustavi	1.2.1 Plaće i dodaci
2.1.2 Rakete (konvencionalno oružje)	1.2.2 Doprinosi poslodavca u mirovinske fondove
2.1.3 Nuklearno oružje	1.3 Mirovine
2.1.4 Zrakoplovi	1.3.1 Isplate vojnim umirovljenicima
2.1.5 Topništvo	1.3.2 Isplate civilnim umirovljenicima
2.1.6 Borbena vozila	Infrastruktura
2.1.7 Inženjerijska oprema	2.2 Nacionalna vojna izgradnja
2.1.8 Oružje i mala vatrena oružja	2.3 Zajednička NATO infrastruktura
2.1.9 Transportna vozila	2.3.1 Rashodi kao zemlja domaćin
2.1.10 Brodovi i lučka plovila	2.3.2 Plaćanja drugim državama
2.1.11 Elektronička i komunikacijska oprema	2.3.3 Primici od drugih država
2.2 Nacionalna vojna izgradnja	2.3.4 Zemljište i komunalije
2.3 Zajednička NATO infrastruktura	Ostalo
2.3.1 Rashodi kao zemlja domaćin	1.4 Operacije i održavanje
2.3.2 Plaćanja drugim državama	1.4.1 Streljivo i eksplozivi (bez nuklearnog oružja)
2.3.3 Primici od drugih država	1.4.2 Naftni proizvodi
2.3.4 Zemljište i komunalije	1.4.3 Rezervni dijelovi
3 Istraživanje i razvoj	1.4.4 Ostala oprema i zalihe
3.1 Namijenjeno glavnoj opremi	1.4.5 Najamnine
3.2 Ostalo	1.4.6 Ostale operacije i održavanje
4 Ostali rashodi	3.2 R&D Ostalo

5 Ukupno	4 Ostali rashodi
6 Statistička razlika	
7 Prilagođeni ukupni iznos	

Izvor: NATO

NATO klasifikaciju obrambenih rashoda koristi i Europska obrambena agencija (EDA – European Defence Agency) prema kojoj su članice EU27 u 2024. godini na obranu potrošile 343 milijardi eura. Taj iznos bio je 19 % veći u odnosu na prethodnu godinu, a predstavljao je 1,9 % BDP-a EU. Za 2025. godinu predviđen je rashod od 392 milijarde eura, odnosno 2,1 % BDP-a, čime se na razini EU prvi put trebalo ostvariti ciljno izdvajanje NATO-a od 2,0 % BDP-a.

EDA također objavljuje podatke o obrambenim rashodima po vojniku te o investicijama u obranu po vojniku. U 2024. godini ti su iznosi dosegili rekordne razine: 249 tisuća eura po vojniku za obrambene rashode i približno 90 tisuća eura po vojniku za investicije, što predstavlja značajan godišnji porast. Znatan rast vidljiv je i u dugoročnom razdoblju – rashodi po vojniku gotovo su se udvostručili u odnosu na 2014. godinu, kada su iznosili 138 tisuća eura po vojniku.

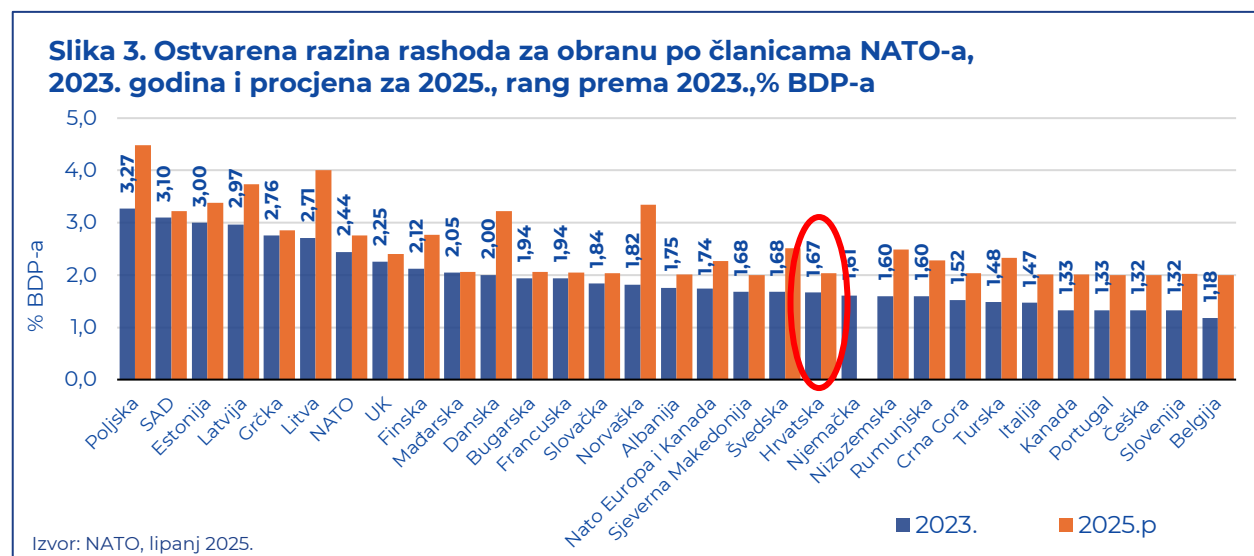
U svojoj analizi, EDA je izračunala i učinke povećanja osnovnih obrambenih rashoda s 2,0 % na 3,5 % BDP-a. Prema tom izračunu, ukupna izdvajanja za obranu svih članica EU u 2025. godini u stalnim cijenama trebala su prema novom udjelu iznositi 635 milijardi eura, umjesto projiciranih 381 milijardu eura. Do 2035. godine obrambeni bi rashodi, prema istom scenariju, trebali doseći 807 milijardi eura, što je znatno više od 461 milijardu eura predviđenih prema prethodnom dogovoru.

3 RASHODI HRVATSKE ZA OBRANU

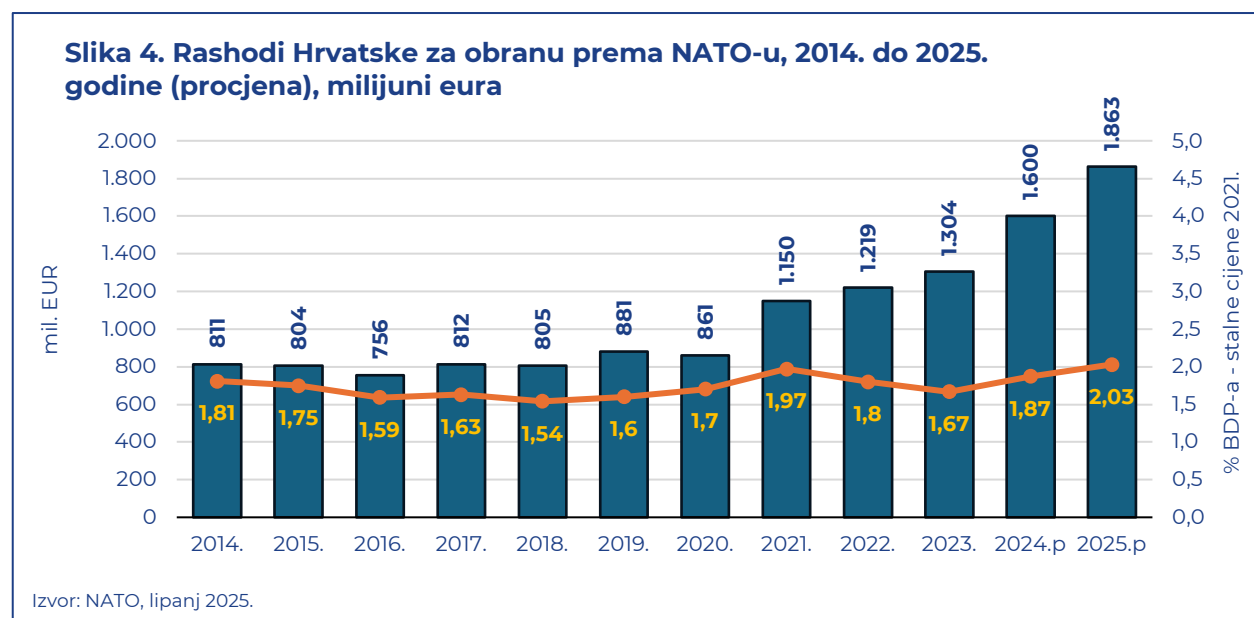
3.1 RASHODI HRVATSKE ZA OBRANU PREMA NATO METODOLOGIJI

Prema podacima NATO, pri čemu su podaci za 2024. i 2025. godinu još uvijek procjene, Hrvatska bi trebala biti među onim članicama koja su dogovoreni iznos izdvajanja za obranu od 2,0 % BDP-a ostvarile tek 2025. godine. Taj je cilj predviđen još 2017. godine Strategijom nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske i pripadajućim Zaključkom Vlade RH, kojima je određeno da će Hrvatska, uvažavajući ekonomske i fiskalne mogućnosti, postupno povećavati financijska sredstva za obranu prema ciljanih 2,0 % BDP-a.

Prema podacima za 2023. godinu, Hrvatska je s udjelom od 1,67 % BDP-a zauzimala 18. mjesto među članicama NATO-a i bila među većinom od 21 članice čija su izdvajanja za obranu bila manja od dogovorenih.

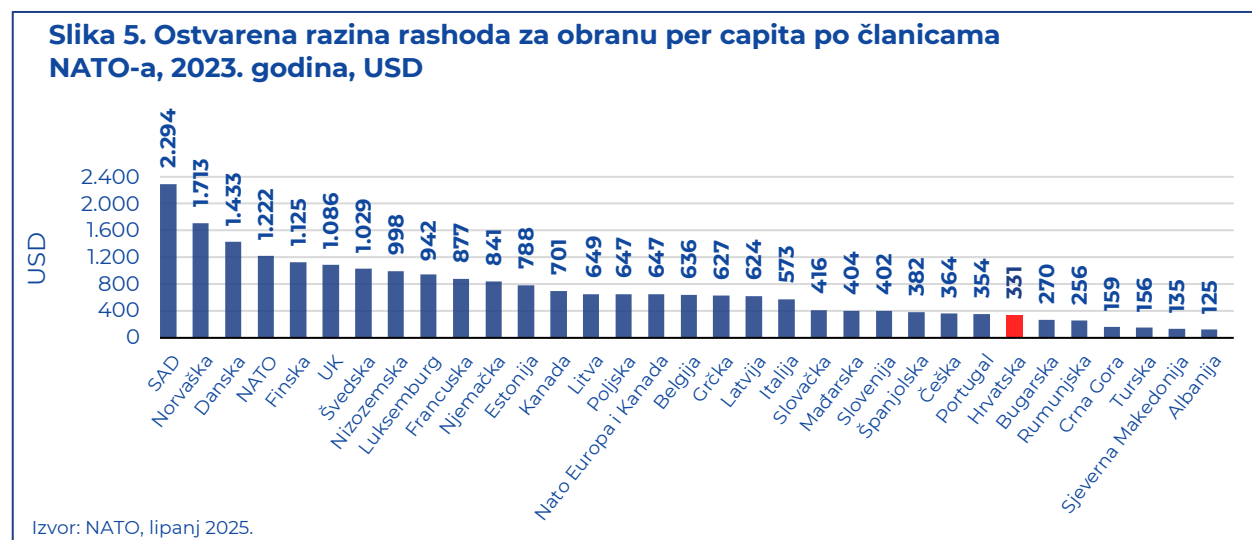

Razine obrambenih rashoda Hrvatske između 2014. i 2020. godine nisu se značajnije mijenjale, te su se kretale prosječno oko 820 milijuna eura. Nakon tog razdoblja započelo je znatnije povećanje ovih rashoda. Prema procjenama NATO-a, Hrvatska je u 2025. godini trebala potrošiti 1,86 milijardi eura za obranu, što odgovara 2,03 % BDP-a.

Dugoročno gledano, prema podacima NATO, Hrvatska je u 2014. godini imala relativno visok udio rashoda za obranu u odnosu na druge zemlje (1,81 %). Međutim, između te godine i procjene za 2025. godinu ostvarila je jedno od manjih realnih povećanja rashoda za obranu među članicama – 59,4 %. Manji rast zabilježile su samo ekonomski najjače članice (SAD, Velika Britanija i Francuska – za Njemačku podaci nisu dostupni) te Grčka.

Na relativno niska izdvajanja Hrvatske za obranu u proteklom razdoblju u odnosu na druge članice upućuju i podaci o izdvajanjima po stanovniku. SAD, kao najjače gospodarstvo NATO-a, u 2023. godini izdvojile su 2.294 USD po stanovniku, dok je Hrvatska izdvojila „tek“ 331 USD. Posljednje mjesto po ovom pokazatelju zauzela je Albanija, a na kraju ljestvice našla se i Turska, koja je, nakon SAD-a, članica NATO-a s najvećim brojem stanovnika. Pri tome treba napomenuti da je ovaj pokazatelj u snažnoj korelaciji s razinom razvijenosti zemlje, mjerenom BDP-om po stanovniku.

Struktura rashoda za obranu Hrvatske prema četiri ekonomske kategorije – oprema, osoblje, infrastruktura i ostalo – pokazuje da je do 2021. godine udio rashoda za osoblje bio izrazito visok, u prosjeku oko 75 % ukupnih obrambenih rashoda, dok je udio rashoda za opremu iznosio tek približno 6,5 %, što je značajno ispod prosjeka drugih članica NATO-a. Uz nisku razinu nabave opreme, visoki udio troškova osoblja mogao je biti djelomično uvjetovan isplatama vojnih mirovina, koje prema NATO klasifikaciji također ulaze u tu kategoriju, iako detaljna struktura nije dostupna.

Od 2021. godine, prvenstveno zbog nabave vojnih aviona Rafale, dolazi do značajne promjene u strukturi rashoda za obranu. Udio rashoda za opremu povećava se na približno 30 %, dok udio rashoda za osoblje opada na oko 55 %. Plaćanja za avione, prateću opremu i usluge od ukupno 1,15 milijardu eura s PDV-om raspoređena su

prema godišnjem planu otplate u razdoblju od 2021. do 2026. godine, pri čemu je najveći iznos, 319 milijuna eura, isplaćen 2021. (Ministarstvo financija, 2022., Godišnji izvještaj o izvršavanju DP za 2021. godinu), nakon čega se planirano postupno smanjuje do 18 milijuna eura u 2026. godini. Udio preostale dvije kategorije rashoda nije značajnije odstupao od prosjeka drugih članica, pri čemu je raspon tih kategorija među zemljama NATO-a znatno veći.

3.2 RASHODI HRVATSKE ZA OBRANU PREMA EUROSTAT METODOLOGIJI

Statistički ured Europske unije (Eurostat) koristi COFOG (Classification of the Functions of Government) klasifikaciju javnih rashoda, odnosno pojednostavljeno funkcijsku klasifikaciju razvijenu od strane OECD-a i UN-a, za prikazivanje strukture javnih rashoda prema namjeni. Unutar te klasifikacije rashodi za obranu dijele se na vojne rashode, civilne rashode, inozemnu vojnu pomoć, rashode za istraživanje i razvoj vezane uz obranu te preostale obrambene rashode. U usporedbi s NATO klasifikacijom, jedna od ključnih razlika za Hrvatsku je ta što obrambeni rashodi prema COFOG-u ne obuhvaćaju vojne mirovine niti misije vojne pomoći.

Tablica 2. Struktura rashoda za obranu prema funkcijskoj klasifikaciji

COFOG
COFOG 702 – OBRANA
7021 – Vojna obrana
70210 – Vojna obrana
Upravljanje poslovima i uslugama u području vojne obrane
Djelovanje kopnenih, pomorskih, zračnih i svemirskih obrambenih snaga; djelovanje inženjerijskih, prometnih, komunikacijskih, obavještajnih, personalnih i drugih neborbenih obrambenih postrojbi; djelovanje ili potpora pričuvnim i pomoćnim snagama obrambenog sustava.
<i>Uključuje:</i> urede vojnih atašea u inozemstvu; terenske bolnice.
<i>Isključuje:</i> vojne misije pomoći (70230); bolnice u bazama (7073); vojne škole i visoka učilišta čiji su nastavni programi slični civilnim, iako im mogu pohađati samo vojna lica i članovi njihovih obitelji (7091–7094); mirovine vojnog osoblja (7102).
7022 – Civilna obrana
70220 – Civilna obrana
Upravljanje poslovima i uslugama civilne obrane; izrada planova za izvanredne situacije; organiziranje vježbi u kojima sudjeluju civilne institucije i stanovništvo
Djelovanje ili potpora snagama civilne obrane.

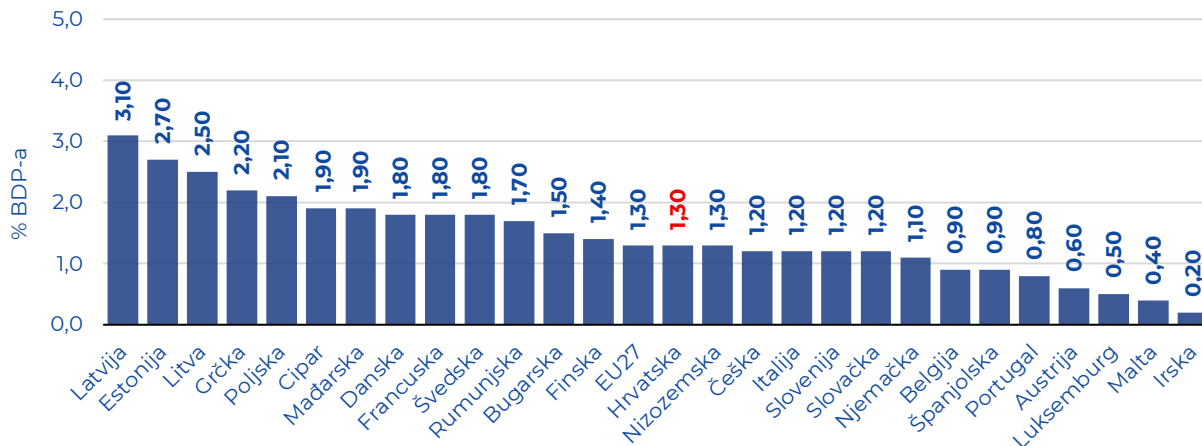
<i>Isključuje:</i> službe civilne zaštite (70320); nabavu i skladištenje hrane, opreme i drugih zaliha za uporabu u slučaju katastrofa u mirnodopskim uvjetima (71090).
7023 – Inozemna vojna pomoć
70230 – Inozemna vojna pomoć
Upravljanje poslovima vojne pomoći i djelovanje vojnih misija pomoći akreditiranih pri stranim vladama ili međunarodnim vojnim organizacijama i savezima;
Vojna pomoć u obliku darovnica (u novcu ili naravi), zajmova (bez obzira na kamatnu stopu) ili posudbe opreme; doprinosi međunarodnim mirovnim snagama, uključujući raspoređivanje osoblja.
7024 – Istraživanje i razvoj u području obrane (R&D Defense)
70240 – Istraživanje i razvoj u području obrane
Upravljanje i djelovanje državnih tijela koja se bave primijenjenim istraživanjem i eksperimentalnim razvojem povezanim s obranom;
Davanje bespovratnih sredstava, zajmova ili subvencija za potporu primijenjenom istraživanju i eksperimentalnom razvoju povezanom s obranom koje provode nevladine ustanove, poput istraživačkih instituta i sveučilišta.
<i>Isključuje:</i> osnovna istraživanja (70140).
7025 – Obrana, drugdje nespomenuta (n.e.c.)
70250 – Obrana, drugdje nespomenuta
Upravljanje, provedba ili potpora aktivnostima kao što su oblikovanje, upravljanje, koordinacija i praćenje općih politika, planova, programa i proračuna u vezi s obranom; priprema i provedba zakonodavstva o obrani; izrada i širenje općih informacija, tehničke dokumentacije i statistike o obrani; i dr.
<i>Uključuje:</i> obrambene poslove i usluge koje se ne mogu svrstati u (7021), (7022), (7023) ili (7024).
<i>Isključuje:</i> upravljanje poslovima branitelja i ratnih veterana (7102).

Izvor: Eurostat

Posljednji raspoloživi podaci Eurostata za 2023. godinu pokazuju da je udio rashoda za obranu u BDP-u kod gotovo svih članica EU, koje su istovremeno i članice NATO-a, bio niži nego što pokazuju NATO podaci. Izuzeci su bile Švedska, Rumunjska i Latvija. Prema tim podacima, Hrvatska je u 2023. godini za obranu izdvajala 1,3 % svog BDP-a, čime se smjestila približno na sredinu ljestvice među članicama EU. Ovaj udio ujedno odgovara prosjeku izdvajanja za obranu na razini cijele Unije.

Ciljanu razinu izdvajanja od 2,0 % BDP-a, koja se odnosi na NATO članice, prema COFOG klasifikaciji ispunjavalo je tek pet članica EU, pri čemu ponovo treba naglasiti značajnu razliku u metodologijama klasifikacije. Najveća izdvajanja za obranu među članicama Europske unije, u iznosu od 3,1 % BDP-a, zabilježila je Latvija.

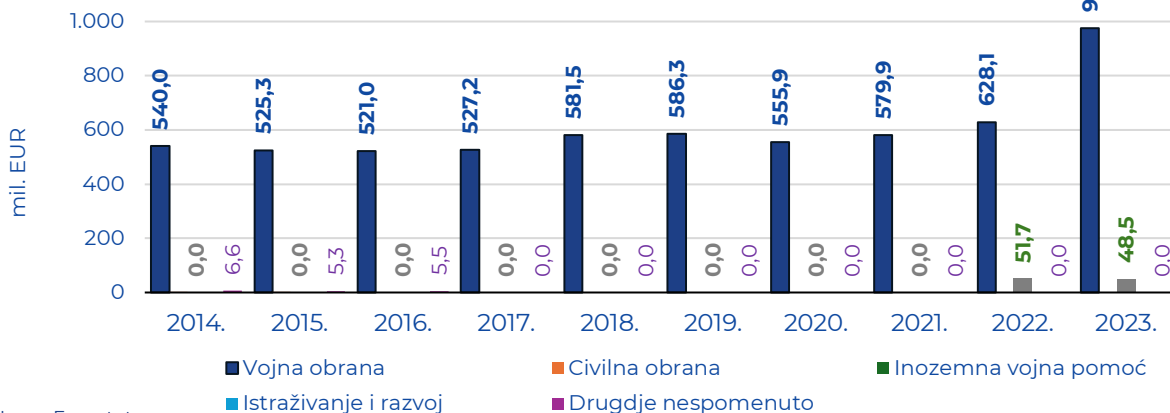
Slika 6. Ostvarena razina rashoda za obranu po članicama EU27, 2023. godina, % BDP-a

Izvor: Eurostat

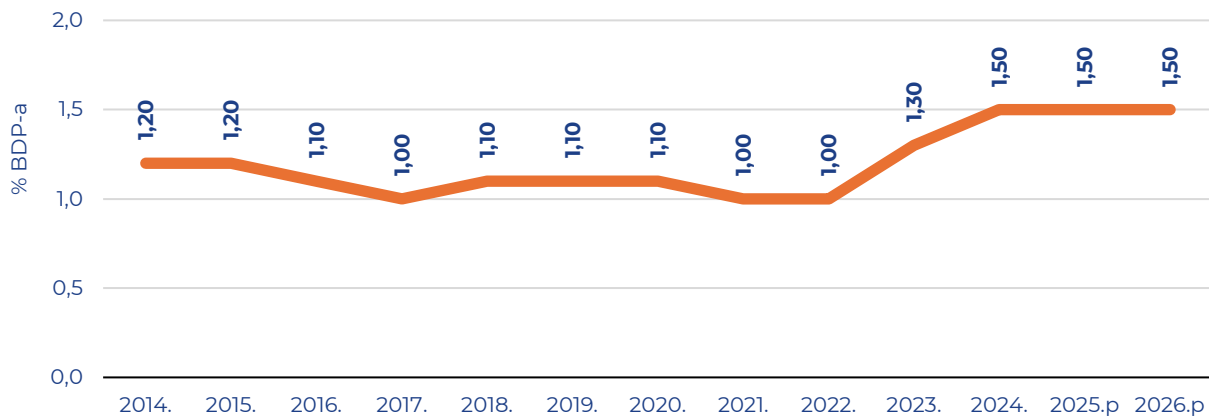
Podaci o obrambenim rashodima Hrvatske prema COFOG klasifikaciji pokazuju da najveći dio tih rashoda čine vojni rashodi za obranu. Civilni rashodi te rashodi za istraživanje i razvoj prema ovoj klasifikaciji u posljednjih deset godina nisu zabilježeni, dok su u 2022. i 2023. godini evidentirani rashodi od približno 50 milijuna eura, koji se odnose na vojnu pomoć Ukrajini nakon ruske agresije. Trend kretanja vojnih rashoda za obranu približno odgovara podacima NATO-a, no uz uočenu nižu razinu i početak izraženijeg rasta tek od 2022. godine, odnosno godinu dana kasnije, što ne odražava stvarno kretanje rashoda povezanih s nabavom vojnih aviona.

Slika 7. Rashodi Hrvatske za obranu prema COFOG, 2014. do 2023. godine, milijuni eura

Izvor: Eurostat

Slika 8. Rashodi Hrvatske za obranu prema COFOG-u, % BDP-a

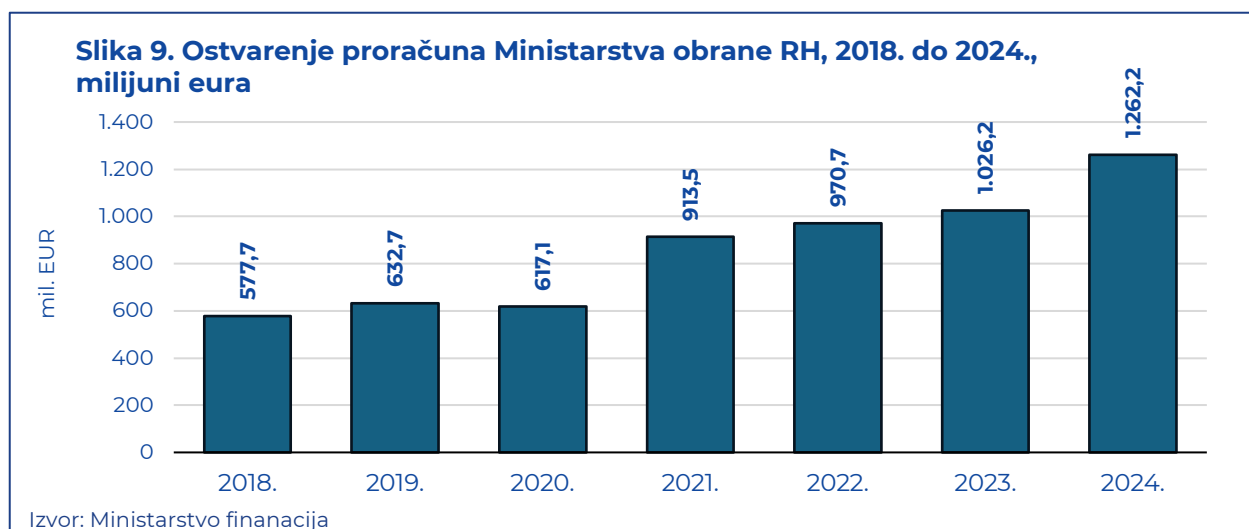

Izvor: Eurostat, NPPRH za 2026.

Prema podacima Nacrta proračunskog plana Republike Hrvatske za 2026. godinu, objavljenog krajem listopada, udio rashoda Hrvatske za obranu u BDP-u u 2025. i 2026. godini ostat će na razini 2024. godine, iznoseći 1,5 % BDP-a. To znači da će se rashodi za obranu nominalno povećavati otprilike istom stopom kao i nominalni BDP, odnosno za približno 7,4 % u 2025. godini te 6,3 % u 2026. godini. U ove projekcije uključeni su planovi Ministarstva obrane o modernizaciji Hrvatske vojske, koji obuhvaćaju nabavu sustava protudronske zaštite, samohodnih haubica, tenkova i teških terenskih kamiona, ukupne vrijednosti 1,945 milijardi eura u razdoblju od 2026. do 2030. godine.

3.3 RASHODI HRVATSKE ZA OBRANU PREMA NACIONALNOM IZVORU PODATAKA

Nacionalni izvor podataka o rashodima za obranu predstavlja državni proračun RH. Ekonomska klasifikacija proračuna pritom prikazuje samo manji dio obrambenih rashoda, kroz stavku nabave vojne opreme unutar kategorije nabave nefinancijske imovine. Nabava vojne opreme povećana je s 55,8 milijuna eura u 2019. godini na 423,2 milijuna eura u 2024. godini, što predstavlja rast od približno 7,6 puta. Iako se radi tek o dijelu ukupnih obrambenih rashoda, već ovi podaci odražavaju značajan trend povećanja u posljednjih pet godina.

Prikaz državnog proračuna po programskoj klasifikaciji istovremeno omogućuje uvid u ukupne rashode Ministarstva obrane Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: MORH) prema pojedinim programima i vrstama rashoda. Ukupni rashodi MORH-a povećani su između 2019. i 2024. godine s 632,7 milijuna eura na 1.262,2 milijuna eura, gotovo dvostruko, dok se njihov udio u BDP-u povećao s 1,15 % na 1,47 %. Usporedba vrijednosti pojedinih programa u 2019. i 2024. godini pokazuje da je najveći rast proračuna MORH-a zabilježen zbog nabave višenamjenskih borbenih aviona, povećanja troškova osoblja te opremanja vojske materijalno-tehničkim sredstvima.

Struktura rashoda MORH-a prema pojedinim programima u 2024. godini pokazuje da se najveći dio, točnije 43,2 %, odnosio na troškove osoblja, dok je sljedeći najveći rashod, u iznosu od 19,6 % ukupnih rashoda, predstavljala nabava borbenih aviona. Osim toga, značajni rashodi odnosili su se na opremanje i opskrbu materijalno-tehničkim sredstvima te njihovo održavanje, izgradnju i rekonstrukciju vojnih objekata, kao i na sudjelovanje u NATO misijama i operacijama.

Tablica 3. Rashodi za obranu prema aktivnostima, 2019.-2024. godina, milijuni EUR

OZNAKA	AKTIVNOST / STAVKA	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	Razlika 2024.- 2019.
K545045	OPREMANJE VIŠENAMJENSKIM BORBENIM AVIONOM (VBA)	-	-	319,14	286,75	263,97	247,59	247,59
A545052	TROŠKOVI OSOBLJA I PERSONALNA POTPORA	359,29	371,33	383,43	391,12	433,01	545,79	186,50
A545042	OPREMANJE MATERIJALNO TEHNIČKIM SREDSTVIMA	48,84	51,90	9,99	73,32	40,57	133,90	85,07
K545077	OPREMANJE BORBENIM VOZILOM PJEŠAŠTVA NA GUSJENICAMA	-	-	-	-	21,96	58,11	58,11
A545049	OPSKRBA MATERIJALNIM SREDSTVIMA	47,02	42,61	48,58	60,91	71,95	67,10	20,08
A545076	IZGRADNJA, REKONSTRUKCIJA I ADAPTACIJA OBJEKATA I INFRASTRUKTURE	15,79	17,31	16,80	14,20	19,30	32,28	16,49
A545066	NATO MISIJE I OPERACIJE	16,23	19,11	13,32	15,15	26,27	22,81	6,58
K545044	OBALNI OPHODNI BROD	0,00	16,15	10,16	3,46	0,35	5,52	5,52
A545054	OPREMANJE I MODERNIZACIJA KOMUNIKACIJSKO-INFOR. SUSTAVIMA	4,41	2,71	4,29	2,81	10,59	9,86	5,45
A545064	AKTIVNOSTI U OKVIRU NATO I EU	6,84	6,45	10,29	11,80	14,25	12,01	5,17
A545062	ODRŽAVANJE GRAĐEVINA I INFRASTRUKTURE	9,95	6,40	7,16	7,78	13,54	14,26	4,31
K545078	OPREMANJE VIŠENAMJENSKIM HELIKOPTEROM	-	-	2,07	19,33	14,24	4,30	4,30
A545035	PROTUPOŽARNA ZAŠTITA	10,91	13,78	13,09	17,18	13,36	15,08	4,17
A545055	ODRŽAVANJE KOMUNIKACIJSKO-INFORMACIJSKIH SUSTAVA	4,41	4,39	4,84	4,92	5,48	6,21	1,80
A545053	PRIBAVLJANJE OSOBLJA I IZOBRAZBA	2,39	2,12	2,39	2,55	3,33	4,16	1,77
A545061	ODRŽAVANJE MATERIJALNIH SREDSTAVA I SUSTAVA	47,68	21,65	32,91	27,91	39,95	48,97	1,30
A545072	DUHOVNA SKRB	1,40	1,02	1,11	1,36	1,52	1,90	0,49
A545039	OBALNA STRAŽA	2,85	2,17	2,35	2,40	2,76	3,18	0,34
A545067	EU MISIJE I OPERACIJE	0,31	0,80	0,13	0,22	0,18	0,54	0,23
A545070	POMOĆ LOKALNOJ ZAJEDNICI I USTANOVAMA	0,24	0,26	0,20	0,16	0,51	0,20	-0,04
A545063	BILATERALNA I MULTILATERALNA SURADNJA	1,70	0,94	0,85	1,15	1,19	1,58	-0,12
A545068	HITNI MEDICINSKI PRIJEVOZ	1,84	1,61	1,42	1,32	1,70	1,71	-0,13
A545059	IZDAVAŠTVO I INFORMIRANJE	0,71	0,45	0,36	0,40	0,51	0,54	-0,18
A545057	SIGURNOSNI POSLOVI	3,05	2,56	2,78	2,87	2,84	2,85	-0,20
A545069	POTRAGA I SPAŠAVANJE	0,25	0,20	0,17	0,42	0,13	0,05	-0,20
A545058	OPĆA POTPORA	1,34	0,74	0,71	0,79	0,90	1,00	-0,35
K545046	NATO INTEGRIRANI SUSTAV PROTUZRAČNE OBRANE	0,62	1,77	0,80	0,20	0,34	0,19	-0,44
A545065	UN MISIJE I OPERACIJE	1,29	0,22	0,21	0,19	0,18	0,69	-0,61
K545056	RAZVOJ KIBERNETIČKIH SPOSOBNOSTI	1,75	3,12	0,54	0,76	2,48	1,14	-0,61
K545074	OPREMANJE DALEKOMETNIM TOPNIČKIM SUSTAVOM	1,91	0,06	1,71	0,64	-	-	-1,91
A545079	ADMINISTRATIVNA POTPORA SVEUČILIŠTU OBRANE I SIGURNOSTI	-	-	-	0,07	0,15	2,32	-2,32
A545060	OBUKA I VJEŽBE	14,71	10,83	12,44	12,13	13,75	10,94	-3,77
K545043	BORBENO OKLOPNO VOZILO	4,81	7,01	0,76	0,32	0,01	0,00	-4,81
A545071	SUDSKE PRESUDE I OVRHE	20,13	7,41	8,45	6,11	4,97	5,46	-14,66

UKUPNO	(PRORAČUN MINISTARSTVA OBRANE)	632,71	617,07	913,46	970,69	1.026,23	1.262,24	629,53
	UDIO U BDP-u, %	1,2	1,2	1,6	1,4	1,3	1,5	-

Izvor: Ministarstvo financija

S obzirom na to da se pri izračunu udjela rashoda za obranu u BDP-u, kako prema NATO, tako i prema COFOG klasifikaciji, koriste odabrane stavke proračuna unutar MORH-a i izvan njega, udio rashoda MORH-a u BDP-u ne odgovara u potpunosti udjelima rashoda za obranu prema tim klasifikacijama. Ipak, analiza kretanja rashodne strane proračuna MORH-a također pokazuje trend značajnog povećanja rashoda za obranu od 2021. godine, što potvrđuje i udio rashoda MORH-a u BDP-u. Konkretno, u 2024. godini udio tih rashoda iznosio je 1,5 % BDP-a, što je više nego u gotovo svim prethodnim godinama, uz napomenu da je razdoblje nakon 2020. godine obilježeno znatnim nominalnim rastom BDP-a.

Tablica 4. Rashodi za vojne mirovine, EUR

	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	Indeks 2024./2019.
Mirovine Hrvatske vojske	48.975.188	50.968.092	52.139.328	55.395.621	61.782.444	75.399.168	154,0
Mirovine pripadnika bivše JNA	30.147.223	28.134.875	25.638.172	23.953.611	24.646.907	25.266.232	83,8
Mirovine boraca NOR-a	17.420.846	15.100.623	12.619.245	10.772.935	10.163.526	9.979.553	57,3
Mirovine hrvatske domovinske vojske	4.521.683	3.821.273	314.089	2.622.199	2.439.041	2.281.934	50,5
Mirovine hrvatskih branitelja	630.140.311	651.533.377	666.311.070	705.883.494	807.485.074	975.123.260	154,7
UKUPNO vojne mirovine	731.205.252	749.558.240	757.021.904	798.627.860	906.516.992	1.088.050.147	148,8
Udio u BDP-u, %	1,3	1,5	1,3	1,2	1,1	1,3	

Izvor: HZMO

U kontekstu obrambenih rashoda i zadovoljavanja NATO kriterija važno je spomenuti i vojne mirovine, s obzirom na njihov značajan iznos u Hrvatskoj, što je izravna posljedica Domovinskog rata. Udio svih oblika vojnih mirovina u BDP-u u posljednjih nekoliko godina uglavnom se kretao između 1,1 i 1,3 %, pri čemu se najveći dio odnosio na hrvatske branitelje. Međutim, pri izračunu obrambenih rashoda prema NATO klasifikaciji uračunava se tek manji dio ukupnih vojnih mirovina, prvenstveno mirovine aktivnih pripadnika Hrvatske vojske, koje čine otprilike 0,1 % BDP-a, te vjerojatno manji dio drugih vojnih mirovina prihvatljiv prema NATO kriterijima.

4 FISKALNI I GOSPODARSKI EFEKTI RASHODA ZA OBRANU

Fiskalni učinci kretanja rashoda za obranu dobivaju na važnosti uslijed njihovog aktualnog povećanja povezanog s rastom troškova osoblja, nabavom materijalno-tehničkih sredstava te nabavom višenamjenskih borbenih aviona, čime se značajno mijenja struktura proračuna MORH-a. Aktivacija nacionalne klauzule o odstupanju od fiskalnih pravila omogućila je već u prošloj i naredne tri godine dodatno povećanje neto nacionalno financiranih primarnih rashoda uslijed povećanih rashoda za obranu iznad granica definiranih srednjoročnim nacionalnim fiskalno-strukturnim planom, a time i predviđenog manjka opće države, bez korektivnih mjera od strane Europske komisije. Dodatnu kompleksnost fiskalnih učinaka rashoda za obranu donosi mogućnost dijela financiranja rashoda za obranu iz kohezijskih fondova unutar Višegodišnjeg financijskog okvira 2021.–2027., pri čemu je izvjesno da će u narednom financijskom okviru biti predviđena i veća sredstva za ovu namjenu.

Kod analize ovih učinaka potrebno je uzeti u obzir da klasifikacija obrambenih rashoda prema ESA 2010 metodologiji, odnosno prema funkcijskoj klasifikaciji Eurostata koja se koristi za analizu proračuna opće države, nije usklađena s NATO klasifikacijom, odnosno prisutna je razlika u vrijednosti vojnih rashoda i njihovom udjelu u BDP-u. Inače su fiskalni učinci rashoda za obranu relativno lako vidljivi, budući da su njihove ostvarene, odnosno planirane razine definirane kao postotak BDP-a. Primjerice, povećanje rashoda za obranu s 1,3 % BDP-a u 2023. godini na 1,5 % BDP-a u 2024. godini imalo je odgovarajući utjecaj na povećanje ukupnih rashoda i salda proračuna od 0,2 % BDP-a, što je stvaralo potrebu za smanjivanjem drugih vrsta rashoda da bi se neutralizirao ovaj efekt. Iako je ovaj iznos relativno nizak, njegova važnost postaje znatna u kontekstu planiranog povećanja rashoda za obranu na 5,0 % BDP-a prema NATO klasifikaciji.

Jednostavna regresijska analiza povezanosti kretanja rashoda za obranu i pojedinih fiskalnih pokazatelja u posljednjih desetak godina pokazuje visoke koeficijente regresije i determinacije, uz zadovoljavanje kriterija niske p-vrijednosti, u odnosu prema kretanju rashoda opće države, odnosno postojala je snažna korelacija u njihovom kretanju. Za razliku od toga, visoke p-vrijednosti i niski koeficijenti determinacije pokazuju da u navedenom razdoblju nije bilo jasne korelacije između kretanja rashoda za obranu i kretanja salda proračuna i duga opće države, odnosno kretanje rashoda za obranu je imalo relativno mali utjecaj na njihovo kretanje. Ipak, može se pretpostaviti da će uslijed aktivacije nacionalne klauzule o odstupanju i omogućavanjem većih razina manjka proračuna opće države uslijed povećanih izdataka za obranu ta veze u razdoblju od 2025. do 2030. godine biti znatno snažnija.

Naime, kod većine članica EU postavlja se pitanje dugoročnijeg financiranja znatnog povećanja rashoda za obranu ili točnije u kojoj će se mjeri to povećanje pokriti zaduživanjem ili povećanjem proračunskih prihoda, uglavnom kroz povećanje poreza. S obzirom da se Hrvatska ukupnom poreznom opterećenju nalazi približno na sredini ljestvice članica EU, da je prisutan problem niske kupovne moći velikog dijela stanovništva i niske konkurentnosti tvrtki, te da je razina duga opće države na prihvatljivim razinama, izglednije je da će ovi rashodi financirati novim zaduživanjem te negativno utjecati na saldo državnog proračuna i opće države.

Tablica 5. Rezultati jednostavne linearne regresije utjecaja rashoda za obranu, 2013. do 2023. godina

Zavisna varijabla	Koeficijenti regresije	Koeficijenti determinacije	p-vrijednost (uvijet $p < 0,05$)
BDP	65,2428	0,7191	0,0005
Rashodi KOD	28,6110	0,6859	0,0009
Manjak KOD	1,5203	0,0257	0,6188
Dug opće države	19,6809	0,2832	0,0749

Izvor: Eurostat, izračun PFP

S druge strane, postavlja se pitanje povezanosti kretanja rashoda za obranu i kretanja BDP-a. Regresijska analiza povezanosti kretanja pojedinih kategorija funkcijske klasifikacije rashoda opće države pokazuje da su rashodi za obranu bili jedna od malobrojnijih kategorija koja je u razdoblju između 2013. i 2023. godine bila u korelaciji s kretanjem BDP-a. Takva povezanost zabilježena je još samo kod općih javnih usluga, ekonomskih poslova te usluga unaprijeđenja stanovanja i zajednice, a nije se pokazala kod preostalih šest kategorija rashoda (javni red i sigurnost, zaštita okoliša, zdravstvo, rekreacija i kultura, obrazovanje i socijalna zaštita).

S obzirom na zadane udjele u BDP-u koje bi rashodi za obranu trebali dostići u narednim godinama prilično je razumljiva ovisnost tih rashoda o kretanju BDP-a, ali se istodobno postavlja pitanje utjecaja povećanih rashoda za obranu na dinamiziranje gospodarske aktivnosti. Taj utjecaj će prvenstveno ovisiti o strukturi, odnosno vrsti takvih rashoda. Najmanji utjecaj će imati uvoz vojne opreme iz inozemstva, dok će ulaganja u razvoj tehnologija, domaća proizvodnja i spomenute infrastrukturne investicije djelom vojne namjene imati snažniji utjecaj na kretanje BDP-a. Za sada je ugovorena samo navedena modernizacija vojne opreme nabavkom tenkova, haubica, kamiona i protudronskih sustava što se uglavnom odnosi na uvoz, a manjim dijelom na domaću proizvodnju (protudronski sustavi).

5 ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Razina rashoda za obranu Republike Hrvatske može se pratiti kroz podatke i klasifikacije NATO-a, Eurostata ili državnog proračuna RH. Svi navedeni izvori upućuju na to da se u posljednjih nekoliko godina bilježi izražen trend povećanja rashoda za obranu, kao i njihovog udjela u BDP-u, i to unatoč značajnom nominalnom rastu BDP-a potaknutom realnim gospodarskim rastom te visokim deflatorima BDP-a. Najprikladnije je ipak koristiti klasifikaciju NATO-a, budući da su ti podaci usklađeni s definiranim ciljem izdvajanja najmanje 2,0 % BDP-a za obranu, odnosno s novim dogovorom o ciljanom izdavanju minimalno 5,0 % BDP-a do 2035. godine. Prema tim podacima, Hrvatska spada u veću skupinu članica EU i NATO-a koje do 2025. godine nisu ispunjavale kriterij od 2,0 % BDP-a, ali su u prošloj godini trebale dosegnuti dogovoreni udio. Međutim, podaci NATO-a zbog razlika u klasifikacijama nisu u izravnoj korelacijskoj vezi s fiskalnim učincima kretanja rashoda za obranu na proračun i manjak opće države.

Detaljnija analiza podataka NATO-a pokazuje da je Hrvatska u posljednjih pet godina, odnosno u usporedbi procjene za 2025. godinu i podatka za 2020. godinu, ostvarila nominalno povećanje rashoda za obranu od 104,1 %, čime se svrstala među članice s nešto nižim rastom, ali uz viši bazu u 2020. godini, zauzimajući 20. mjesto u poretku. Istovremeno, podaci ukazuju da Hrvatska spada među članice s najnižim izdvajanjima za obranu po stanovniku, što je u skladu s podacima o gospodarskoj razvijenosti, odnosno s podacima o razini BDP per capita.

Podaci Eurostata, prikupljeni prema ESA 2010 metodologiji, te nacionalni statistički podaci mogu se koristiti za detaljnije praćenje kretanja pojedinih obrambenih rashoda i njihovih fiskalnih učinaka. Posebno je korisno koristiti nacionalne podatke pri analizi strukture obrambenih rashoda. Ti podaci pokazuju da je značajniji rast rashoda za obranu započeo 2021. godine, pri čemu se najveći dio povećanja između 2019. i 2024. godine odnosio na nabavu vojnih aviona, rast rashoda za vojno i civilno osoblje te opremanje vojske materijalno-tehničkim sredstvima.

Daljnje povećanje rashoda za obranu u prošloj, ovoj i idućim godinama omogućeno je donošenjem plana ReArm Europe, odnosno europskog plana obrambene spremnosti do 2030., kojim se predviđaju novi izvori financiranja obrambenih rashoda. Također, omogućeno je donošenje nacionalnih klauzula o odstupanju od fiskalnih pravila iz Pakta o stabilnosti i rastu, kako bi se omogućio izraženiji rast ovih rashoda. Očekuje se, a već je i najavljeno, da će vojni rashodi, odnosno rashodi za obranu, u narednim godinama nastaviti rasti, pri čemu će znatno opteretiti proračune država članica, pa tako i Republike Hrvatske.

6 IZVORI

1. NATO, 2025., Defence Expenditure of NATO Countries (2014-2025), dostupno: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2025/8/pdf/250827-def-exp-2025-en.pdf
2. NATO, 27. lipnja 2025., News - NATO concludes historic Summit in The Hague, dostupno: <https://www.nato.int/en/news-and-events/articles/news/2025/06/27/nato-concludes-historic-summit-in-the-hague>
3. Europska obrambena agencija, rujan 2025., EDA Defence Data 2024-2025, dostupno: <https://eda.europa.eu/publications-and-data/thematic-policy-reports/eda-defence-data-2024-2025>
4. Europska komisija, ožujak 2025., White Paper for European Defence – Readiness 2030, dostupno: [https://commission.europa.eu/document/download/e6d5db69-e0ab-4bec-9dc0-3867b4373019_en?utm_source](https://commission.europa.eu/document/download/e6d5db69-e0ab-4bec-9dc0-3867b4373019_en?utm_source=https://commission.europa.eu/topics/defence/future-european-defence_en?utm_source)
https://commission.europa.eu/topics/defence/future-european-defence_en?utm_source
5. IMF, April 2025., Database, dostupno: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/weo-database/2025/april>
6. Eurostat, Classification of the functions of government (COFOG), dostupno: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Classification_of_the_functions_of_government_\(COFOG\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Classification_of_the_functions_of_government_(COFOG))
7. Eurostat, Database, General government expenditure by function (COFOG), dostupno: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/gov_10a_exp_custom_18451014/default/table
8. Vlada RH, lipanj 2018., Zaključak o provedbi Strategije nacionalne sigurnosti RH i Strateškog pregleda obrane, dostupno: <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//2016/Sjednice/2018/06%20lipanj/102%20sjednica%20VRH//102%20-%2016.pdf>
<https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//2016/Sjednice/2018/05%20svibnja/95%20sjednica%20VRH//95%20-%2017.pdf>
9. Ministarstvo financija, listopad 2025., Nacrt proračunskog plana Republike Hrvatske za 2026. godinu, dostupno: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-governance-framework/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-draft-budgetary-plans-dbps-euro-area-countries/draft-budgetary-plans-2026_en

Popis kratica

RH	Republika Hrvatska
EU	Europska unija
SAD	Sjedinjene Američke Države
EK	Europska komisija
NATO	North Atlantic Treaty Organization – Sjevernoatlanski savez
EDA	European Defence Agency - Europska obrambena agencija
MORH	Ministarstvo obrane republike Hrvatske
DZS	Državni zavod za statistiku
ESA	European system of national and regional accounts - Europski sustav nacionalnih i regionalnih računa)
COFOG	Classification of the Functions of Government – Funkcijska klasifikacija rashoda opće države
SAFE	Strategic Armament Financing Envelope – Sigurnosne mjere za Europu
BDP	Bruto domaći proizvod
R&D	Research and Development – Istraživanje i razvoj
NOR	Narodnooslobodilački rat